

MATHEMATEG

Amser a ganiateir: 1 awr 30 munud

- Dylid ysgrifennu'ch holl atebion (gan gynnwys unrhyw ddiagramau, graffiau neu frasluniau) ar bapur, a'u sganio mewn i **un** ffeil PDF. Nid oes angen papur graff.
  - Atebwch **bob** cwestiwn yn Rhan A a **dau** gwestiwn o Ran B.
  - Caniateir i ymgeiswyr ddefnyddio cyfrifiannellau, cyhyd â'u bod yn cydymffurfio gyda gofynion byrddau arholi Safon Uwch. Rhaid rhoi'r gyfrifiannell i unrhyw oruchwylwyr yn yr arholiadau ar eu cais ac mae ganddynt yr awdurdod i atal ymgeiswyr rhag defnyddio unrhyw gyfrifiannellau y maent yn amau nad ydynt yn bodloni'r amodau hyn.
  - Nid oes angen tablau ystadegol.
-

Rhan A

1. Symleiddiwch y mynegiadau isod cyn belled ag y bo modd, gan ddangos eich gwaith cyfrifo yn glir:

(a) $1 + \sqrt{(1 - a)^2}$ gan dybio $a > 1$; [2 farc]

(b) $\frac{\sqrt{40}}{5}$; [4 marc]
 $\frac{\quad}{3 - \sqrt{8}} - 15$

(c) $4 \log_3 15 + 2 \log_3 4 - \log_3 10000$. [5 marc]

2. Datrysych yr hafaliadau isod ar gyfer x :

(a) $243^x = 9$; [2 farc]

(b) $9^x - 10 \times 3^x + 9 = 0$. [5 marc]

3. Datrysych yr hafaliad

$$(15 \cos \theta - 7 \tan \theta) \cos \theta = 13$$

ar gyfer gwerthoedd θ rhwng 0° a 180° . [7 marc]

4. Yn ehangiad binomaidd $(1 + ax)^8$ mewn pwerau o x , mae cyfernod x^5 yn hafal i $-\frac{56}{243}$. Darganfyddwch werth a . [4 marc]

5. Darganfyddwch yr amrediad o werthoedd x fel bod y ffwythiant $f(x) = x^3 - 3x^2 + 2x - 1$ yn cynyddu. [7 marc]

6. Ystyriwch y pwyntiau $A(1, 2)$ a $B(-2, 3)$ yn y plân- xy . Darganfyddwch hafaliad y llinell sy'n berpendicwlar i AB ac yn pasio trwy canolbwynt AB . [5 marc]

7. Yn y datganiadau A a B isod, rhifau real yw x ac y .

A Os yw $(x - y)^2 = (x + y)^2$, yna mae $x = y = 0$.

B Os yw $(x - y)^2 = -(x + y)^2$, yna mae $x = y = 0$.

Yn y ddau achos, nodwch p'un ai bod y ddatganiad yn wir neu'n anwir. Cyfiawnhewch eich ateb trwy roi prawf (os yw'n wir), neu wrthenghraifft (os yw'n anwir). [5 marc]

8. Ystyriwch y ffwythiant $f(x) = 6x^2 - 7x + 2$ (a ddiffinnir ar gyfer pob rhif real x).

(a) Pennwch y ffwythiant $F(x)$ fel bod $F'(x) = f(x)$ ac $F(0) = 1$. [3 marc]

(b) Darganfyddwch hafaliad y llinell yn plân- xy sy'n tangiadol i'r gromlin $y = F(x)$ yn $x = 0$. [4 marc]

9. Fectorau safle y pwyntiau A a B yw $\mathbf{a} = \mathbf{i} - 5\mathbf{j}$ a $\mathbf{b} = -3\mathbf{i} + \mathbf{j}$.

- (a) Darganfyddwch y fector $\mathbf{AB}$ (yn nhermau $\mathbf{i}$ a $\mathbf{j}$), a phennwch p'un ai yw'n baralel i'r fector $2\mathbf{i} - 3\mathbf{j}$, gan egluro eich rheswm. [4 marc]
- (b) Mae pwynt C yn rhannu'r llinell AB fel bod $AC : CB = 2 : 1$. Darganfyddwch, yn nhermau $\mathbf{i}$ a $\mathbf{j}$, fector safle C . [3 marc]

Rhan B

10. Hafaliad cylch C_1 yw

$$x^2 + y^2 + 4(y - x) - 17 = 0.$$

Mae cylch C_2 wedi'i ganoli yn y pwynt $(-4, 6)$ ac mae ganddo radiws 5.

- (a) Darganfyddwch radiws a chyfesurynnau canol C_1 . [6 marc]
- (b) Darganfyddwch y pwyntiau lle mae C_2 yn croestorri'r llinell $y = x + 9$. [6 marc]
- (c) Dangoswch fod C_1 ac C_2 yn cyffwrdd yn un pwynt, yn union, a ddynodir gan P , a darganfyddwch
  - (i) cyfesurynnau P ; [4 marc]
  - (ii) hafaliad y llinell sy'n tangiadol i'r cylchoedd yn P . [4 marc]

11. Mae dau pwysyn A a B , o fasau $m_A = 3\text{ kg}$ ac $m_B = 6\text{ kg}$, wedi'u cysylltu i'w gilydd gan rhoden unffurf fertigol R o fàs m_R , fel y dangosir yn y ffigur. Mae'r grym i fyny $F = 100\text{ N}$ yn cael ei roi ar A , ac mae'r holl system yn disgyn i lawr gyda chyflymiad $a = 2\text{ ms}^{-2}$.

(a) Brasluniwch y diagramau corff rhydd ar gyfer y gwrthrychau canlynol:

(i) Y system sy'n cynnwys A , B , ac R ; [1 marc]

(ii) Y pwysyn A ; [1 marc]

(iii) Y pwysyn B . [1 marc]

Ym mhob achos, dangoswch y grymau sy'n gweithredu ar y gwrthrych. (Nid oes angen meintiau rhifiadol ar y pwynt hwn.)

(b) Defnyddiwch y diagramau yn rhan (a) er mwyn darganfod (i 2 le degol),

(i) y màs m_R ; [4 marc]

(ii) y grym tyniant ar ben R ; [4 marc]

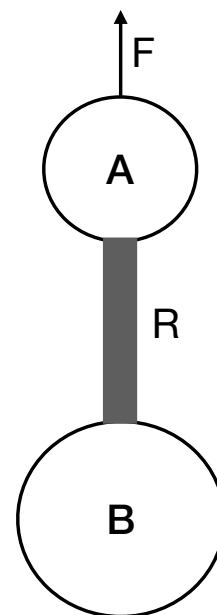
(iii) y grym tyniant ar waelod R . [3 marc]

Sicrhewch eich bod yn dangos digon o'ch gwaith cyfrifo, gan gyfeirio i'r ddeddf mudiant perthnasol. Dylid tybio mai 9.8 m/s^2 yw cyflymiad disgyrchiant.

(c) Tybiwch fod hyd R yn 30 cm. Mae pwynt P yn gorwedd ar R , 10 cm o'r gwaelod.

(i) Brasluniwch ddiagram corff rhydd ar gyfer rhan o'r rhoden oddi tanodd P . [1 marc]

(ii) Darganfyddwch (i 2 le degol) y grym tyniant yn P . [5 marc]

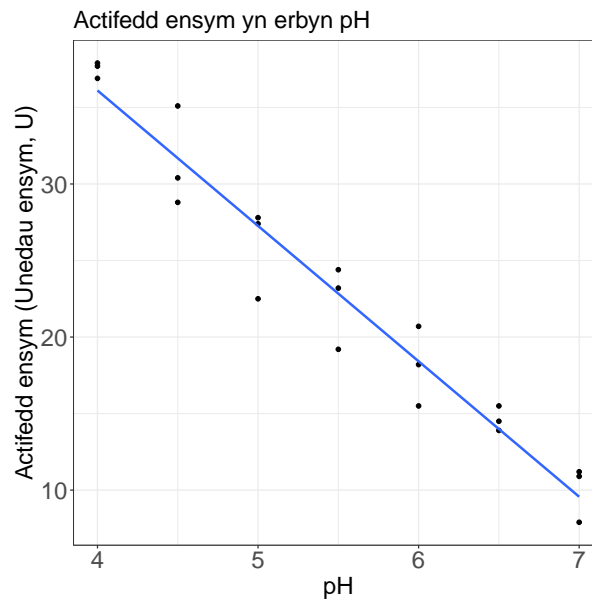

12. (a) Mewn un rownd o gêm benodol mae'n bosibl sgorio 1, 2, 3, 4, neu 5 pwynt. Rhoddir y tebygolrwyddau ar gyfer y sgorau hyn yn y tabl canlynol, lle mae a a b yn gysonion:

sgôr	1	2	3	4	5
tebygolrwydd	0.2	a	0.1	b	0.15

Ymhellach, mae'r tebygolrwydd o sgorio llai na 4 pwynt yn hafal i'r tebygolrwydd o sgorio o leiaf 4 pwynt.

- (i) Pennwch werthoedd a a b . [4 marc]
- (ii) Mae pob rownd o'r gêm yn annibynnol o unrhyw rownd blaenorol. Mae Jemima yn chwarae dau rownd ac yn adio'r ddau sgôr gyda'u gilydd i gael cyfanswm. Darganfyddwch y tebygolrwydd bod ei chyfanswm yn fwy na 8. [5 marc]
- (b) Mewn arbrawf biolegol, roedd actifedd ensym penodol (mewn unedau ensym, U) wedi'i fesur mewn amrediad o werthoedd pH. Dangosir isod y graff o actifedd ensym yn erbyn pH.

- (i) Disgrifiwch y berthynas rhwng pH ac actifedd ensym. [3 marc]
- (ii) Hafaliad y llinell atchwel yw

$$\text{Actifedd ensym} = 71.5 - 8.85 \text{ pH.}$$

Beth mae pob un o'r rhifau yn yr hafaliad hwn yn cyfateb iddo? [2 farc]

- (iii) Beth yw actifedd yr ensym a ragwelir ar pH o 6.2? [2 farc]
- (iv) Beth yw'r broblem gyda defnyddio'r hafaliad hwn i ragfynegi actifedd yr ensym ar pH o 9? Beth mae hyn yn ei ddweud wrthyfych am y berthynas rhwng actifedd ensymau a pH dros yr amrediad 4 i 9? [4 marc]